

Сћанислав Барањчак

АУДИО И ВИДЕО

НЕКО У ЗГРАДИ СВИРА АРИЈУ МОЦАРТА

Неко у згради свира арију Моцарта
док шеташ улицом. А у том истом трену
горе и из пепела се уздижу царства.

„Non sò più...” — жар ружа без тежине, портал за
живот и смрт, лептири што ткају копрену,
аналест била. Баш та арија Моцарта

мора бити ту, као да постоји карта
за шетњу кроз улицу, никад обљубљену
од других нас, оних што обнављају царства —

гаранција, да једна завеса, ишпартан
на дрошке вео — траје; неку успомену,
неки прозор отвара арија Моцарта.

Као када би стигла да завешта мртва
и неурачунљива рука васељену
нама, пепелу из ког уздижу се царства

где расте, у инат, ничим подупрта
вера, да нема грешке, да за твоју сену
неко у згради свира арију Моцарта.
Горе и из пепела се уздижу царства.

ТЕНОРИ

Тенори, зашто вас волим? Сви сте добро подгојени.
Између беле кошуље и благо отворених уста обојених
у црвено — подбрадак: двострук, двоструко ознојен.

Зањихани на високим штиклама, док вам се поглед вије
ка високом Ц, сањате да ће ваш скок у вис коначно да се зарије
у плафон светског рекорда. Могли бисте да напуните канцеларије,

пшеничне њиве, фабрике, продавнице; неко би вам наручио пиво
видевши како сте у резервоар аутомобила спретно сипали гориво,
на бензинској пумпи, где, уз коментар „ово је пасји живот”

проводите осам сати (тај коментар није искрен, и ви знате да је тако).
Дакле, откуда тај глас, те мердевине којима би могао да се пење и Јаков,
налицкано сребрнасте, истина — са угравираним ватрогасним знаком,

али и такве способне да унесу нагим, наглим стубом блеска
(као космонауте са непријатељске планете, како нас учи свеска
неког стрипа), вас и сав ваш кич у облак у коме милиони руку пљескају?

Заувек су у том рају, без обзира да ли су на то заслужили:
Карузо са увијеним брковима, бриљантином капајући Ђиљи,
Таубер у оперетском цилиндру, дебели Лориц Мелхиор; и мили

време, јер када највећи од њих, Џон Мак Кормак, почиње *Come, my
beloved,*

ту арију, знаш, из Хендлове опере, где високо Ас гута све тонове
и траје — колико — минут можда? и пење се стално до нове и нове

границе чуда (све на једном небеском, нељудско дугом даху,
гласом, који је Бог намеравао да подари првом човеку,
али је одустао, да не претера са добрим) — та песма наликује знаку

који поништава малодушну судбину. Јер судбина нам гарантује: вичан
томе није ни један глас, човек то не може да исприча.
А онда се појави некакав Мак Кормак: дебео, зализан, обичан.

ХАЈ-ФАЈ

Ломљење чаше, чисто, кроз наслаге дима
и аплауза чујно, у Копенхагену,
пре тридесет година тамо је снимао
стандарде трио Била Еванса; у трену

док наступа нечујан, а на снимку јасан
и на свој начин чист шум, у музику унет,
нереално присутан, створен оног часа
кад прсти гитаристе додирују струне;

или неостојећи али очигледан
вокал. Бах је морао да га дола фуги,
Глен Голд га певуши док свира. Од недавно,
на диску се чује и оно што су дуги

низ година скривале плоче и касете:
мрмљање диригента, ток даха кроз флауту,
удар жице о праг — без музичке посвете
и разлога снимљен је звук живота, фатум

који се намеће у сваком такту, трену.
Напредак технике? Не, већ шпијунирање
музике. Папарацо тако спима сцену
љубавника у парку, а затим тим знањем

уцењује — време је хтело да докаже
да користећи супер осетљива средства
и оно најчистије се лако замаже,
испрља сумњом, никну привидна неверства

вишем циљу, утоне све у случајности,
као да то изгледа битно у очима
човека, бића које може да угости
у себи две природе: једну од њих прима

музиком, другу пушта да када свирају
Бил Еванс (клавир), Еди Гомез (бас) и Марти
Морел (бубњеви), чује да животи трају
у ломљењу чаше што ту музику прати.

СУЗЕ У БИОСКОПУ

У биоскопу, сузе лакше теку.
Лакше него у животу (од помоћи
је чињеница да плаче се у мраку)
али и лакше него у кући,
пред екраном телевизора:
цена биосконске карте
на овај или онај начин мора
да се исплати, потребне су нам бар те
секунде смеха или — још боље — плача
(након смеха гледалац се осећа боље,
након суза — бољи него што јесте, јача).
Биоскопска суза не мути видно поље,
напротив, даје оку сјај,
купа га у сланој сапуници
и чини да око има осећај
као аутомобил у перионици
или душа за време исповеди.

Исповеда се свако вече
у екран пред којим седи
(ретки су они што клече
у биоскопској сали),
и пред тим наглим
растом исповедаонице
отирањем сузе признајемо у лице
биоскопу наш грех, по стоти
пут исповедамо ту тајну, нудимо
оправдања за минус због кога остајемо кротки:
„Мада сам се заиста трудио,
и у покушаје уложио силну
енергију, од последњег одгледаног котура
поново нисам успео да живим у лепоти,
у земљи Смисла и Гламура,
на начин тако жив, хуман,
потпун, истинит, разуман,
као што живе глумци на филму”.

КАСЕТЕ

Узимао је у видео клубовима филмове о активним вулканима, кућама које
је одувао

торнадо, или метеорима усмереним директно у земљину куглу —
мада није било сасвим јасно ко им је тако прецизну путању дао:

Империја Зла? случај? гравитација? ми, заробљени и изложени
руглу
планете, ми који сањамо да јој коначно дође судњи дан, који гајимо наду
да је прегази нога слона-Космоса? Тезу („Ни један човек није
глул,

ако се сви потрудимо, ако рачунамо сваког појединца као добру монаду,
наступиће — након распрскавања непријатељских нам небеских
тела —

позитивне промене, на које нам тренутна времена краду

право: слобода, равноправност, братство глобалног села”),
уместо да је слабе, јачале су, као и увек, бројне жртве
које су последњим дахом додавале атмосферу опела

земаљском жару — као да је преживелима потребна вера у мртве,
вера да би у тако праведној спарини могла да се закопа ратна
секира
и то би било то, планета би истог трена променила све представе

о себи, обавила би се зефиром властите доброте. У кинескопу се
скрива
сенка, потиснута касетом у удаљени план дневних догађаја — њихова
исти-
нита хроника? — он у то више није био сигуран, јер сила жива

све окрутнијих злочина чак би се и неком не избирљивом сценаристи
учинила као претерани песимизам Истине, чији је презир остао
према људима такав, да и он тај материјал ретко користи.

СТАНИСЛАВ БАРАЊЧАК, песник, преводилац. Рођен је 1946.
године у Гдањску. Ради као професор пољске књижевности на Харвард
универзитету. *Хирушка прецизност*, његова за сада последња књига, у
којој се налазе овде донете песме, добила је 1999. године награду „НИКЕ”,
као најбоља књига објављена те године, а написана на пољском језику.

Превод са пољског АЛЕКСАНДАР ШАРАНАЦ